

VAN GEIT NAAR GLORIE

Het hele verhaal achter 'Chariots of Fire'

4

47,6 seconden. Niet slecht als je 400 meter in die tijd kunt afleggen. Maar je kwalificeert je er niet mee voor de Olympische Spelen. Vergeet Parijs dus maar deze zomer. 100 jaar geleden was dat anders. Ook toen gingen de spelen in de Franse hoofdstad door. Daar behaalde de Britse hardloper Eric Liddell een gouden medaille met die chrono – tegelijk een wereldrecord. Opmerkelijk voor iemand die in de eerste plaats een specialist was op de 100 meter.

Een veelbesproken overwinning die decennia later de inspiratie vormde voor de met vier Oscars bekroonde film 'Chariots of Fire'. Toch was het in de ogen van Eric en zijn familie niet de meest indrukwekkende prestatie uit zijn leven. Een leven dat maar 43 jaar duurde en plotseling eindigde in een Chinees interneringskamp.

Hoewel Eric Liddell zich heel zijn leven Schot in hart en nieren heeft gevoeld, stond zijn wieg in Tientsin, China. Zijn ouders waren missionarissen die naar het andere einde van de wereld trokken om het evangelie te verkondigen. Niet dat daar bij het aanbreken van de 20ste eeuw zoveel vraag naar was bij de bevolking. Zendingen waren niet nieuw in China: ze waren de handelaren al gevolgd in de dagen van Marco Polo. Maar populair werden de westerlingen er nooit. In feite was het niet



zonder risico om in het Oost-Aziatische land over Christus te spreken. Na verschillende handelsoorlogen hadden de Europeanen weliswaar een stevige voet aan de grond gekregen in China (in die tijd werd bijvoorbeeld Hong Kong een Britse kolonie). Maar de antiwesterse sentimenten van de inwoners bleven.

Dat had Eric's vader James er in 1898 niet van weerhouden naar het verre Oosten te vertrekken. Terwijl zijn toekomstige vrouw Mary zich in Groot-Brittannië op het harde missieleven voorbereidde, ondervond hij het zelf aan den lijve. Een jaar later vertrok ook zij naar China, en ze

trouwden in Shanghai. Je kan afvragen je wat deze ogenschijnlijk verlegen en bescheiden mensen naar de noordelijke provincie Mongolië deed verlangen. Het antwoord is ongetwijfeld dat ze het als een goddelijke roeping ervoeren om het Goede Nieuws te gaan brengen aan een volk dat er nog maar nauwelijks van gehoord had.

Moeilijkheden in Mongolië

Lang duurde het verblijf in Mongolië niet. Het was de tijd van de zogenaamde Bokseropstand en de terroristische activiteiten van de 'Bokser' namen in gruwelijkheid en intensiteit toe. James en zijn inmiddels zes

**“ Als ik ren, heb ik het gevoel
dat ik voor God ren ... ”**

maand zwangere vrouw moesten in allerijl vluchten en vonden onderdak op een missiepost in Shanghai. Ze waren het grootste deel van hun bezittingen kwijt. Maar mochten eigenlijk nog niet klagen: meer dan 200 ‘collega-zendingen’ werden in die tijd om het leven gebracht. De daaropvolgende jaren verliepen gelukkig wat rustiger, en het gezin breidde uit: Robert werd in de zomer van 1900 geboren, Eric zag anderhalf jaar later het levenslicht. In 1903 volgde zusje Jenny. Intussen hadden hun ouders de missiepraktijk onder de Chinezen weer opgenomen.

De kleintjes waren de enige drie buitenlandse kinderen in de verre omgeving. En eigenlijk groeiden ze op als de meeste van hun plaatselijke leeftijdgenoten: ze leerden de Chinese karakters onder de knie te krijgen en kregen veel mee van de

lokale cultuur.

In 1907 keerden de Liddells terug naar Schotland. Zoals het de gewoonte was, brachten zendingen om de 4 of 5 jaar een ‘verlofperiode’ door in hun thuisland. Voor Eric ook de gelegenheid om er fysiek weer bovenop te komen: hij herstelde van dysenterie en aan alles kon je zien dat hij een zwak gestel had. “Een atleet zal hij nooit worden”, zei een bevriende zending. En wie hem zag, zou dat ook geloven...

Toen het tijd was om terug te keren naar Azië, bleven Robert en Eric in Europa achter. De focus lag nu op hun scholing. Aangezien het onderwijsniveau in Engeland veel hoger lag dan in China, gingen de beide kinderen naar het internaat van de London Missionary Society – een plaats waar veel kinderen van zendingen tijdelijk onderdak vonden. Ze brachten hun

dagen door op de schoolbanken van Eltham College – een school die het motto ‘een gezonde geest in een gezond lichaam’ van harte onderschreef en een sterke nadruk legde op sportactiviteiten. En zo begon ook de fragiele Eric met rugby ...

Sneller dan iedereen

Vanwege zijn fysieke gesteldheid vergeleek iemand hem ooit met een geit, maar er vond een spectaculaire ommekeer plaats – misschien kan je die zelfs wonderbaarlijk noemen: Eric transformeerde van een zwak jongetje tot een stevige rugbyspeler, en vooral tot een onklopbare hardloper. Wedstrijd na wedstrijd bleek zijn talent.

Zijn wellicht opmerkelijkste race liep hij in Stoke-on-Trent, in 1923. Die dag had Eric de 110 yard (iets meer dan 100 meter)

gewonnen, en ook de 220 yard. Hoewel Eric, als echte sprinter, zich beter voelde bij de kortere afstanden, besloot hij ook zijn kans te wagen op de 440 yard. De race was nog maar nauwelijks op gang geschoten, of Eric werd door zijn belangrijkste concurrent uit de baan gelopen. Hij belandde in de balustrade en viel plat op de grond. Game over, zou je zeggen. Maar onder de luide aansporingen van het publiek kwam hij terug overeind. In een waanzinnige comeback haalde hij een voor een zijn tegenstrevers in, en bereikte hij als eerste de finish.

Door die overwinning werd hij legendarisch, maar ook vanwege zijn unieke loopstijl: het hoofd omhoog en

molenwiekend met zijn armen. Onorthodox, maar wel doeltreffend. De kranten die hem jarenlang hadden genegeerd, loofden nu zijn prestaties met lyrische omschrijvingen. Eric relativeerde het allemaal. 'Van geit naar glorie' lachte hij schamper bij het lezen van de commentaren.

Een nieuw talent

De beroemdheid die Eric ten deel viel, zorgde voor een dilemma. Zijn grootste droom was om net zoals zijn vader naar China te vertrekken. Het verlangen om daar de boodschap van Jezus Christus te verkondigen was heel intens. Maar het vooruitzicht om een grootse sportcarrière uit te bouwen was ook bijzonder aantrekkelijk. De keuze tussen de twee was

verscheurend. Maar moest hij wel kiezen tussen zijn godsdienstige en sportieve aspiraties? Waren de twee onverenigbaar? Al spoedig deed zich de mogelijkheid van een combinatie voor. Verschillende mede-studenten hadden het lumineuze idee om de bekendheid van de 'vliegende Schot' – zoals Eric intussen genoemd werd – in te zetten bij hun 'evangelisatiecampagnes'. Ze zochten al lang naar iemand die de aandacht voor hun boodschap zou kunnen vergroten, die de dronkaards uit de kroegen zou halen ...

Eric zegde toe om gastspreker te zijn en het publiek kwam in grote drommen naar de razend populaire atleet kijken. En om tegelijk de christelijke boodschap te horen.

Hoewel Eric Liddell zich heel zijn leven Schot in hart en nieren heeft gevoeld, stond zijn wieg in Tientsin, China.



De kranten stonden er vol van. Op een bepaald moment leek het wel of Liddell meer bekend was als spreker dan als loper – maar dat was slechts schijn. Eric had zich verzoend met een rennerscarrière en zette zelfs zijn missieplannen in China op pauze – al bleef de ‘eer van God’ voorop staan. Zoals hij het zelf uitdrukte: “Als ik ren, heb ik het gevoel dat ik voor God ren”. Dat stelde hem gerust en zo kon hij beide talenten gebruiken.

In geen geval

Het jaar 1924 brak aan – een Olympisch jaar. Na Antwerpen in 1920 was het nu de beurt aan Parijs om de vierjaarlijkse hoogtepunt van de sport te organiseren. Nog nooit had een Schot een gouden medaille op de spelen gewonnen. Maar met de steeds betere prestaties van Eric groeide de hoop dat het er nu wel inzat. Het leed geen twijfel dat hij zou deelnemen; als favoriet op de 100 meter, en niet kansloos op de 200 meter. Vol spanning keken Eric, zijn trainer, en ook het publiek uit naar de wedstrijdschema's. Maar toen die kwamen, was het als een donderslag bij heldere hemel. De kwalificaties – die Eric met gemak zou kunnen winnen – vielen op 6 juli 1924. Een zondag! Voor veel christenen was dit een absolute rustdag, een ‘sabbat’ zoals voorgeschreven in de Bijbel.

Eric besloot onmiddellijk dat hij hoe dan ook ‘Gods gebod’ niet zou breken. Dus was er geen sprake meer van een medaille op zijn favoriete afstand: “Ik loop in geen geval”. Een beslissing die bij de fans en het grootste deel van de

bevolking op weinig sympathie kon rekenen.

‘Een verrader van de Schotse sport’ blokletterden de kranten.

Teleurstelling of niet, Eric was en bleef zoals altijd principieel – en dus onvermurwbaar. Hij wilde wel ‘voor God lopen’, maar niet op zondag. Dus stond hij op 6 juli niet op de piste van het Stadion in Colombes, maar op de preekstoel van de Schotse kerk in Parijs ...

Was het Olympisch verhaal daarmee voorbij? Toch niet, want er was nog een plaats op de 400 meter. In Schotland kon hij ook op die afstand winnen. Maar met een tijd van 51,5 seconden stelde dat op internationaal vlak niet veel voor. De weg naar glorie leek nog immens ver. Maar Eric trainde en verbeterde. Tegen alle verwachtingen in raakte hij door de kwalificaties en plaatste hij zich voor de finale. Daar zou Eric zich moeten meten met de Amerikaanse topfavorieten. Had hij enige kans? In de kleedkamers las hij een briefje dat hem die dag in handen was gestopt. Het was een Bijbeltekst: **“Wie Mij eert, zal Ik eren”**.

Met die belofte van God in gedachte stapte hij de piste op en begon hij aan de race van zijn leven. In een verschromelend tempo legde hij de eerste 200 meter af alsof daar de meet zou liggen. Welke atleet zou dit tempo kunnen volhouden? Zijn concurrenten naderden, maar Eric hield vol. Zoals hij later zelf uitlegde: “In een 400 meter race loop ik de eerste 200 meter zo hard als ik

kan, en daarna loop ik de rest nog harder – met Gods hulp ...”

Weg van de piste

Na de onvoorstelbare overwinning in Parijs lag voor Eric een veelbelovende sportieve loopbaan klaar. Maar Eric besliste anders: zijn doel was niet nieuwe records vestigen of meer triomfen aaneen rijgen. Zijn nieuwe uitdaging lag in China. En daarom vertrok hij, met zijn aanstelling tot zendeling op zak, op de Transiberië-express, terug naar Tiensin waar hij zijn kinderjaren had doorgebracht en zijn familie op hem wachtte. En waar een nieuwe taak voor hem lag – veeleisender dan een Olympische race. Een juiste beslissing? Dat ligt eraan vanuit welk perspectief je het bekijkt. Alleszins was de situatie in China er niet op gebeterd.

Binnen de beschermende muren van de Britse en Franse enclaves in Tiensin was er van de strubelingen niet veel merkbaar. Eric ging lesgeven aan het Anglo-Chinese College waar de welgestelde ouders hun kinderen naartoe stuurden. En natuurlijk was sport zijn favoriete vak. Hij maakte de rijkeluiszoontjes duidelijk dat hun schooluniform niet de meest geschikte kleding was voor sportieve prestaties. En dat een regenbui niet betekende dat je dan maar binnen moest blijven. Eric was streng, maar populair. Hij maakte indruk tijdens de sportlessen, maar net zo goed bij de dagopeningen en de Bijbelstudies na schooltijd.

De sportieve missionaris had het

naar zijn zin en zette allerlei activiteiten in gang, zoals de Spelen van het Verre Oosten. Maar buiten nam het geweld – en de dreiging van een oorlog – toe. Op persoonlijk vlak waren er ups en downs. Vader James moest vanwege zijn gezondheid terugkeren naar Schotland, waar hij enige jaren later zou overlijden. Het grote lichtpunt was zijn ontmoeting met Florence Mackenzie, dochter van Canadese zendelingen. Cupido schoot raak. Ze trouwden, kregen kinderen en vertrokken naar een volgend zendingsveld: Siaochang. De plaats waar zijn vader jarenlang missionaris was geweest en waar Eric zijn vroegste kinderjaren had doorgebracht.

The End

Eric en Florence verrichtten hun zendingswerk in moeilijke omstandigheden. De jaren '30 van de vorige eeuw brachten voor China een burgeroorlog en een bezetting door Japan. En aan het einde van het decennium brak de Tweede Wereldoorlog uit. Florence en de beide dochters keerden voor hun veiligheid naar Canada terug. Eric werd met zo'n 2000 andere Britten en Amerikanen geïnterneerd in een kamp dat veel te klein was voor zoveel mensen. Hij ontpopte er zich tot een geboren leider, die zich onvermoeibaar

inzette voor de goede gang van zaken binnen de muren. Tot de vermoeidheid toesloeg en hij zich afvroeg wat er met zijn lichaam aan de hand was. Uiteindelijk werd er een hersentumor ontdekt en niet lang daarna, nog voor de oorlog voorbij was, overleed Eric in zijn gevangenschap. Deze gebeurtenissen hebben 'Chariots of Fire' niet gehaald. Het was ook geen 'happy end', zoals dat in films hoort. Maar Eric zal dit nooit als een triest einde hebben gezien. Al had hij zijn gezin terug willen zien en ook al had hij zijn missie nog lang willen voortzetten, hij was zeker dat zijn sterven geen definitief einde was.

Zijn heengaan was geen nederlaag, maar een overgang naar de hemelse heerlijkheid. Dat was hem meer waard dan alle glorie op aarde. Een gedachte om bij stil te staan, nu deze zomer in Parijs, precies honderd jaar na 1924, meer dan 10.000 sporters op zoek gaan naar eeuwige roem ...

(Don Zeeman,
gebaseerd op 'Running to win'
van Ellen Caughey).

LEES ONLINE



*Zijn heengaan was geen nederlaag,
maar een overgang naar de hemelse heerlijkheid.*